

EBERT

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 3 februari 2011 *

I mål C-359/09,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Fővárosi Ítéletábla (Ungern) genom beslut av den 23 juni 2009, som inkom till domstolen den 7 september 2009, i målet

Donat Cornelius Ebert

mot

Budapesti Ügyvédi Kamara, meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna K. Schiemann, L. Bay Larsen (referent), C. Toader och A. Prechal,

* Rättegångsspråk: ungerska.

generaladvokat: P. Cruz Villalón,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 16 september 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Donat Cornelius Ebert, Rechtsanwalt, för egen räkning,
- Budapesti Ügyvédi Kamara, genom P. Kiss och P. Köves, ügyvédek,
- Ungerns regering, genom J. Fazekas, M. Fehér och Zs. Tóth, samtliga i egenskap av ombud,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom J. López-Medel Bascones, i egenskap av ombud,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av P. Gentili, avvocato dello Stato,
- Österrikes regering, genom E. Riedl, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom B. Simon och H. Støvlbæk, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier (EGT L 19, 1989, s. 16; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 192), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/19/EG av den 14 maj 2001 (EGT L 206, s. 1) (nedan kallat direktiv 89/48), och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatycket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles (EGT L 77, s. 36).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Donat Cornelius Ebert, som är tysk medborgare och registrerad som advokat, med yrkestiteln "Rechtsanwalt", hos advokatsamfundet i Düsseldorf (Tyskland), och Budapesti Ügyvédi Kamara (advokatsamfundet i Budapest, Ungern) angående den rättighet, som Donat Cornelius Ebert gör gällande, att använda yrkestiteln "ügyvéd" (advokat i Ungern) utan att vara ledamot av nämnda ungerska advokatsamfund.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

Direktiv 89/48

- 3 Sjunde och tionde skälen i direktiv 89/48, som var tillämpligt vid tiden (*ratione temporis*) för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, har följande lydelse:

”Begreppet *reglerad yrkesmässig verksamhet* bör definieras så, att hänsyn tas till skiljaktiga nationella sociologiska förhållanden; begreppet bör omfatta inte endast yrkesmässig verksamhet som i en medlemsstat kräver innehav av ett examensbevis utan även yrkesmässig verksamhet som det är fritt tillträde till, då den utövas med användande av en yrkestitel som är förbehållen personer med vissa kvalifikationer; ...

... avsikten med den generella ordningen för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning [är] varken att ändra bestämmelserna, bl.a. dem som hänför sig till yrkesetik och som gäller för envar som utövar ett yrke i en medlemsstat, eller att undanta invandrare från tillämpningen av dessa bestämmelser; denna ordning skall endast fastställa lämpliga åtgärder för att se till att invandrarna följer värdmedlemslandets bestämmelser för yrket i fråga.”

4 I artikel 1 a i direktiv 89/48 definieras begreppet ”examensbevis” på följande sätt:

”... varje utbildnings-, examens- eller annat behörighetsbevis...

— som har utfärdats av en behörig myndighet i en medlemsstat och som utformats i enlighet med statens lagar och andra författningar,

— som utvisar att innehavaren med godkänt resultat avslutat en postgymnasial utbildning om minst tre år eller motsvarande längd på deltid vid ett universitet eller en högre läroanstalt eller annan institution på motsvarande nivå, och i förekommande fall, att han med godkänt resultat avslutat den yrkesutbildning som krävs utöver den postgymnasiala utbildningen, och

— som utvisar att innehavaren har de yrkesmässiga kvalifikationer som krävs för att utöva ett reglerat yrke i denna medlemsstat,

...”

5 Artikel 2 i direktiv 89/48 har följande lydelse:

”Detta direktiv skall gälla för varje medborgare i en medlemsstat som vill utöva ett reglerat yrke i en värdmedlemsstat, i självständig verksamhet eller som anställd.

Detta direktiv skall inte gälla för yrken som omfattas av ett separat direktiv om fastställande av avtal om medlemsstaternas ömsesidiga erkännande av examensbevis.”

6 I artikel 3 första stycket i direktiv 89/48 föreskrivs följande:

”När det i en värdmedlemsstat krävs ett examensbevis för att utöva ett reglerat yrke, får den behöriga myndigheten inte under hänvisning till otillräckliga kvalifikationer vägra att ge en medborgare i en medlemsstat tillstånd att [påbörja eller] utöva detta yrke på samma villkor som gäller för dess egna medborgare

a) om den sökande innehar det examensbevis som krävs i en annan medlemsstat för att påbörja eller utöva yrket i fråga i landet, och detta examensbevis erhållits i en medlemsstat...

...”

7 Artikel 4.1 i direktiv 89/48 har följande lydelse:

”Trots bestämmelserna i artikel 3 får värdmedlemsstaten också kräva följande av den sökande:

...

- b) Han skall slutföra en anpassningstid som inte överstiger tre år eller genomgå ett lämplighetsprov
- när de ämnen som omfattas av den utbildning han fått enligt bestämmelserna i artikel 3 a [och 3 b] väsentligt skiljer sig från dem som omfattas av de examensbevis som krävs i värdmedlemsstaten,

 - när i det fall som nämns i artikel 3 a det i värdmedlemsstaten reglerade yrket inbegriper en eller flera reglerade yrkesaktiviteter som inte ingår i det reglerade yrket i den sökandes ursprungsland eller det land han kommer från, och denna skillnad motsvarar en särskild utbildning som krävs i värdmedlemsstaten och omfattar ämnen som väsentligt skiljer sig från dem som upptas i det examensbevis som den sökande stöder sig på ...

...

Om värdmedlemsstaten skulle använda sig av denna möjlighet, måste den ge den sökande rätt att välja mellan en anpassningstid och ett lämplighetsprov. För yrken som kräver en exakt kunskap om landets lagstiftning och i vilka ständigt och i stor omfattning rådgivning och/eller bistånd rörande landets lagar ingår, får värdmedlemsstaten avvika från denna princip och föreskriva antingen en anpassningstid eller ett lämplighetsprov.”

8 I artikel 6.1 i direktiv 89/48 föreskrivs:

”När den behöriga myndigheten i en värdmedlemsstat kräver av personer som vill påbörja ett reglerat yrke bevis för att de har gott namn och rykte, eller att de inte

försatts i konkurs eller temporärt upphäver eller förbjuder utövandet av detta yrke i fall av grav yrkesmässig försummelse eller brottslig handling, skall denna stat som tillfredsställande bevismaterial för medborgare i medlemsstater som vill utöva detta yrke inom landet godta uppvisande av handlingar som utfärdats av behöriga myndigheter i den [...] sökandes ursprungsland eller det land han kommer från, och som utvisar att dessa krav uppfylls.

...”

- 9 Artikel 7.1 i direktiv 89/48 har följande lydelse:

”De behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaterna skall erkänna att medborgare i medlemsstater som uppfyller villkoren för utövande av ett reglerat yrke i respektive stat har rätt att använda den yrkesbenämning som gäller i värdmedlemsstaten.”

Direktiv 98/5

- 10 Skälen 2, 3 och 7 i direktiv 98/5 har följande lydelse:

”(2) En advokat som har alla de kvalifikationer som krävs i en medlemsstat kan redan nu kräva att få sitt examensbevis godkänt för att etablera sig i en annan medlemsstat för att där utöva advokatycket under den medlemsstatens yrkestitel enligt [direktiv 89/48]. Syftet med nämnda direktiv är att advokater skall

bli integrerade i värdlandets advokatycke och inte att ändra värdlandets bestämmelser för yrket eller att undanta advokater från tillämpningen av dessa bestämmelser.

- (3) Medan vissa advokater snabbt kan integreras i värdlandets advokatycke, särskilt om de genomgår ett lämplighetsprov enligt [direktiv 89/48], bör andra fullt kvalificerade advokater kunna uppnå en sådan integrering efter en viss tid, under vilken de bedrivit advokatverksamhet i värdlandet under hemlandets yrkestitel, eller fortsätta sin verksamhet under hemlandets yrkestitel.

...

- (7) I detta direktiv, i enlighet med dess syfte, regleras inte rent interna förhållanden och nationella bestämmelser för yrket berörs endast i den utsträckning som är nödvändig för att direktivets mål skall uppnås. Direktivet påverkar i synnerhet inte de nationella bestämmelserna om tillträde till advokatycket och utövande av det under värdlandets yrkestitel.”

- ¹¹ I artikel 2 i direktiv 98/5, med rubriken ”Rätt att utöva verksamhet under hemlandets yrkestitel”, föreskrivs:

”En advokat skall ha rätt att under hemlandets yrkestitel permanent och i varje annan medlemsstat utöva sådan advokatverksamhet som närmare anges i artikel 5.

För integrering i advokatycket i värdlandet gäller bestämmelserna i artikel 10.”

12 Artikel 6.1 i direktiv 98/5 har följande lydelse:

”Oberoende av vilka etiska och andra regler för yrket en advokat omfattas av i hemlandet, skall en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel omfattas av samma yrkesmässiga och etiska regler som gäller för de advokater som utövar verksamhet under den relevanta yrkestiteln i värdlandet för all verksamhet som han utövar på värdlandets territorium.”

13 Artikel 10 i direktiv 98/5, med rubriken ”Integrering i värdlandets advokatycke”, har följande lydelse:

”1. En advokat, som utövar verksamhet under sitt hemlands yrkestitel och som har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet under minst tre år i värdlandet inom värdlandets rätt inklusive EG-rätten, skall vid tillträde till advokatycket i värdlandet undantas från de villkor som anges i artikel 4.1 b i [direktiv 89/48]. ...

...

2. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel i ett värdland får när som helst ansöka om att hans examensbevis skall erkännas enligt direktiv 89/48 ... så att han kan få tillträde till advokatycket i värdlandet och utöva det under den yrkestitel som motsvarar yrket i värdlandet.

3. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel och som har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet i den medlemsstaten under minst tre år, men under en kortare tid inom värdlandets rätt, får av den behöriga myndigheten i nämnda land ges tillträde till advokatycket i den medlemsstaten och rätt att använda den yrkestitel som motsvarar yrket i värdlandet, utan att omfattas av villkoren i artikel 4.1 b i [direktiv 89/48], på [följande] villkor och enligt följande förfarande:

...

6. En advokat, som får tillträde till advokatycket i värdlandet enligt bestämmelserna i [punkterna] 1, 2 och 3, har, utöver rätten att använda yrkestiteln för advokatycket i värdlandet, också rätt att använda hemlandsmedlemsstatens yrkestitel på hemlandets officiella språk eller ett av dess officiella språk.”

Nationell rätt

¹⁴ Tillträdet till advokatycket i Ungern regleras i följande lagar:

- Lag nr C av år 2001 om erkännande av utländska yrkestitlar och examensbevis (A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény, nedan kallad lagen om erkännande av yrkestitlar och examensbevis)

— Lag nr XI av år 1998 om utövande av advokatycket (Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. Törvény, nedan kallad lagen om utövande av advokatycket)

Lagen om erkännande av yrkestitlar och examensbevis

- ¹⁵ Från den 1 maj 2004 till den 20 oktober 2007 hade de relevanta bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkestitlar och examensbevis följande lydelse:

”Artikel 21

1) Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga när en medborgare i en medlemsstat vill utöva ett reglerat yrke i Ungern och vederbörande har rätt att utöva samma yrke i det land där rätten uppkommit eller i ursprungslandet.

...

Artikel 35

1) Berörd myndighet får meddela föreskrifter om antingen en anpassningstid som inte överskrider tre år eller ett lämplighetsprov,

- a) om den praktiska eller teoretiska delen av sökandens utbildning skiljer sig väsentligt från den utbildning som krävs för att erhålla det examensbevis som föreskrivs i Ungern för att utöva det reglerade yrket,

...

2) Berörd myndighet ska ge sökanden möjlighet att välja mellan anpassningstiden och lämplighetsprovet.

3) Berörd myndighet kan göra undantag från punkt 2 för de yrken som kräver en exakt kunskap om ungersk lagstiftning och i vilka rådgivning rörande Ungerns lagar ständigt och i stor omfattning ingår. I ett sådant fall ska den behöriga myndigheten kräva av sökanden att vederbörande genomgår en anpassningstid eller ett lämplighetsprov.

...”

¹⁶ Enligt en förteckning över reglerade yrken som gällde från den 1 maj 2004 till den 8 maj 2009, vilken har offentliggjorts av det ungerska utbildningsdepartementet, omfattas den akademiska titel som krävs för att utöva advokatycket av begreppet ”examensbevis”, i den mening som avses i lagen om erkännande av yrkestitlar och examensbevis.

Lagen om utövande av advokatycket

- 17 Vid den tidpunkt då talan väcktes i målet vid den nationella domstolen, det vill säga den 13 december 2006, hade de relevanta bestämmelserna i lagen om utövande av advokatycket följande lydelse:

”Artikel 6

1) En advokat

- a) får inte vara bunden av anställningsavtal, avtal om tjänster av ekonomiskt allmänintresse eller annat avtal som innefattar ett åtagande att utöva ett arbete och får inte vara anställd inom offentlig sektor – vare sig som tjänsteman eller notarius publicus – eller vara borgmästare på heltid,

- b) får inte utöva näringsverksamhet i eget namn eller med obegränsat ekonomiskt ansvar.

...

- 3) Advokaten är skyldig att informera advokatsamfundet om varje grund för oförenlighet inom 15 dagar från dess uppkomst.

...

Artikel 13

1) Den som är medlem av ett advokatsamfund och som har avlagt advokateden har rätt att utöva detta yrke, förutom som anställd advokat.

...

3) Den som ansöker om inträde i advokatsamfundet ska antas som advokat om vederbörande

a) är medborgare i en stat [som är part i avtalet om] Europeiska ekonomiska samarbetsområdet [av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3.; svensk specialutgåva, område 2, volym 11, s. 37)],

...

c) inte har dömts för brott,

d) innehar juristexamen,

e) har avlagt den ungerska yrkesexamen för jurister,

- f) är medlem i Ügyvédek Biztosító és Segélyező Egyesülete [försäkrings- och stödförening för ungerska advokater] eller innehar annan ansvarsförsäkring som godtas av advokatsamfundet,
 - g) förfogar över lämpligt kontorsutrymme inom advokatsamfundets geografiska område, för att stadigvarande utöva advokatyrket,
 - h) inte omfattas av någon av de grunder för uteslutning ur samfundet som föreskrivs nedan i punkt 4.
- 4) Inträde i advokatsamfundet beviljas inte den som
- a) befinner sig i en sådan situation som anges i artikel 6 och som inte ser till att oförenligheten upphör,
 - b) drabbas av en påföljd eller ett tilläggsstraff som hindrar vederbörande att utöva offentlig verksamhet eller som förbjuder vederbörande att utöva sysselsättning som kräver juridisk kompetens,
 - c) har dömts för ett uppsåtligt brott till en frihetsberövande påföljd som kan verkställas ...
 - d) har uteslutits ur advokatsamfundet ...

- e) står under förmyndar- eller förvaltarskap som begränsar eller utesluter rätts-handlingsförmågan eller som är obehörig utan att stå under förmyndar- eller för-valtarskap ...

- f) genom sin livsföring eller sitt uppförande inte förtjänar det förtroende från all-mänheten som är nödvändigt för att utöva advokatycket,

...

Artikel 89/A

1) Bestämmelserna i denna lag är tillämpliga, med de undantag som föreskrivs i detta kapitel, på verksamhet som utövas i Republiken Ungern av medborgare i en medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som är behöriga att utöva advokatycket i en medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet under någon av de yrkestitlar som anges i bestämmelser i andra lagar och författningar (nedan kallade jurister från en annan medlemsstat).

...

Artikel 89/B

1) Den som stadigvarande vill utöva advokatycket i Republiken Ungern som jurist från en annan medlemsstat måste ansöka om registrering i advokatsamfundets förteckning över jurister från en annan medlemsstat (i detta kapitel nedan kallad

förteckningen). Denna registrering är frivillig för den som periodvis vill utöva nämnda verksamhet genom att tillhandahålla tjänster.

- 2) Sökanden ska upptas i förteckningen under förutsättning att vederbörande
 - a) styrker sin behörighet att utöva advokatycket i sin medlemsstat genom att förete en bestyrkt översättning till ungerska av ett intyg, som inte får vara äldre än tre månader, från det organ som är ansvarigt för förteckningen över advokater i medlemsstaten i fråga,

...

Artikel 89/F

- 1) En jurist från en annan medlemsstat som har upptagits i förteckningen ska efter ansökan antas som 'ügyvéd' i advokatsamfundet, om vederbörande
 - a) uppfyller de krav som föreskrivs i artikel 13.3 c och f–h,
 - b) på ett tillfredsställande sätt visar, genom handlingar som utvisar de ärenden till typ och antal som vederbörande har arbetat med och – om advokatsamfundet särskilt kräver det – vid ett muntligt hörande, att vederbörande har utövat advokatycket inom ungersk rätt (innefattande unionsrättens tillämpning i Ungern) i Republiken Ungern under en sammanhängande period om tre år, och

c) vid det muntliga hörandet uppvisar tillräckliga kunskaper i ungerska för att kunna utöva advokatycket.

2) En jurist från en annan medlemsstat som har upptagits i förteckningen kan också efter ansökan antas som advokat i advokatsamfundet om vederbörande har utövat advokatycket i Ungern under en sammanhängande period om tre år, trots att utövandet inom ungersk rätt (innefattande unionsrättens tillämpning i Ungern) har pågått under kortare tid än tre år, under förutsättning att övriga krav [som anges] i första stycket är uppfyllda.

...

4) När en jurist från en annan EES-medlemsstat beviljas inträde i advokatsamfundet blir vederbörande fullvärdig ledamot av samfundet. Vederbörande kan, vid användningen av sina yrkestitlar, utöver titeln 'ügyvéd' fortsätta att använda den titel som erhållits i dennes medlemsstat.

...

Artikel 89/I

...

2) En jurist från en annan medlemsstat får vid användningen av sina yrkestitlar endast använda den titel som har erhållits i vederbörandes ursprungsmedlemsstat och

ska, på den medlemsstatens officiella språk, ange namnet på den yrkesorganisation som vederbörande tillhör. Om yrkestiteln kan förväxlas med titeln 'ügyvéd' ska den också åtföljas av en tilläggsförklaring på ungerska.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 18 Donat Cornelius Ebert, som är tysk medborgare, har genomfört sina juridikstudier i Tyskland och är sedan 1997 behörig att utöva advokatycket under titeln "Rechtsanwalt", i egenskap av ledamot av advokatsamfundet i Düsseldorf. Donat Cornelius Ebert är sedan slutet av 1990-talet bosatt i Ungern, där han efter studier vid universitetet i Miskolc erhöll titeln juris doktor år 2002.
- 19 Donat Cornelius Ebert ingick 2004 ett samarbetsavtal med en advokatbyrå i Ungern och upptogs, genom ett beslut av den 20 september 2004 av Budapesti Ügyvédi Kamara, i förteckningen över jurister från en annan medlemsstat i den mening som avses i artikel 89/A i lagen om utövande av advokatycket och har därmed rätt att utöva advokatycket i Ungern under sin ursprungliga yrkestitel.
- 20 Enligt vad som anges i beslutet om hänskjutande startade Donat Cornelius Ebert år 2005 en egen advokatbyrå i Ungern, och Budapesti Ügyvédi Kamara registrerade densamma genom ett beslut av den 6 april 2005.
- 21 Vidare anges i beslutet om hänskjutande att Donat Cornelius Ebert, den 13 december 2006, vid Fővárosi Bíróság (domstol i Budapest) yrkade att han skulle tillerkännas rätten att använda den ungerska titeln "ügyvéd" i Ungern, utan att vara ledamot av advokatsamfundet.

22 Fővárosi Bíróság avslog yrkandet med motiveringen att Donat Cornelius Ebert, i enlighet med artiklarna 1, 7.1 och 7.3 i direktiv 89/48, fick använda titeln "ügyvéd" endast om han kunde styrka att han var ledamot av ett advokatsamfund. Donat Cornelius Ebert överklagade beslutet till Fővárosi Ítéltábla (domstol i Budapest).

23 Mot denna bakgrund beslutade Fővárosi Ítéltábla att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

"1) Kan direktiven 89/48 ... och 98/5 ... tolkas så att sökanden, en tysk medborgare, som har avlagt advokatexamen i Tyskland där han [eller hon] är medlem av ett lokalt advokatsamfund men som har uppehållstillstånd och arbetar i Ungern, har rätt att inför domstolar och vid administrativa förfaranden använda titeln 'ügyvéd', som är den officiella benämningen i värdlandet Ungern, vid sidan av sin tyska titel 'Rechtsanwalt' och den ungerska titeln 'európai közösségi jogász' (jurist från en annan medlemsstat), trots att sökanden varken är medlem av ett ungerskt advokatsamfund eller har erhållit någon auktorisation i detta avseende?

2) Utgör direktiv 98/5 ... en komplettering till direktiv 89/48 ... i den bemärkelsen att direktiv 98/5 ... utgör en speciallag vad avser utövandet av advokatyrket, medan direktiv 89/48 ... endast på ett generellt sätt reglerar erkännandet av titlar som erhållits efter högre utbildning?"

24 Donat Cornelius Ebert har i inlagor och vid förhandlingen anfört att han i själva verket endast har ansökt hos det ungerska utbildnings- och kulturdepartementet om att få genomgå ett lämplighetsprov för att få tillstånd att utöva advokatyrket under

värmlandets yrkestitel i enlighet med direktiv 89/48 och att nämnda departement inte besvarade denna begäran utan i stället överlämnade den till Budapesti Ügyvédi Kamara, som inte heller besvarade hans begäran.

- 25 Vid förhandlingen har Budapesti Ügyvédi Kamara bekräftat att den mottagit ansökan från det ungerska utbildnings- och kulturdepartementet men hävdar att det i egenkap av advokatsamfund inte har någon behörighet enligt den nationella lagstiftningen, vad avser erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning enligt direktiv 89/48 och att behörigheten i stället tillfaller utbildnings- och kulturdepartementet, som ännu inte fattat beslut med anledning av Donat Cornelius Eberts ansökan. Budapesti Ügyvédi Kamara har anfört att det av denna anledning inte har kunnat pröva ansökan, men att det förde in Donat Cornelius Ebert i förteckningen över jurister från en annan medlemsstat.
- 26 Den ungerska regeringen har i domstolen bekräftat att erkännandet av Donat Cornelius Eberts examensbevis faller under utbildnings- och kulturdepartementets behörighet, i enlighet med lagen om erkännande av yrkestitlar och examensbevis, genom vilken direktiv 89/48 har införlivats med ungersk rätt.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den andra frågan

- 27 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga, som ska prövas först, för att få klarhet i huruvida direktiv 98/5 utesluter en tillämpning av direktiv 89/48, på så sätt att de villkor som föreskrivs i artikel 10.1 och 10.3 i direktiv 98/5 utgör den enda

möjligheten att få tillträde till advokattiteln i ett värdland för advokater från andra medlemsstater, eller om de båda direktiven kompletterar varandra genom att fastställa två möjligheter för advokater från medlemsstaterna att få tillträde till advokatycket i ett värdland under den statens yrkestitel.

- 28 Donat Cornelius Ebert, regeringarna i Ungern, Tjeckien, Spanien och Österrike samt Europeiska kommissionen anser att det genom direktiven 98/5 och 89/48 fastställs två möjligheter att få tillträde till advokatycket i värdlandet. Budapesti Ügyvédi Kamara uppgav sig vid förhandlingen vara av samma uppfattning.
- 29 I artikel 2 andra stycket i direktiv 89/48 anges att direktivet inte ska gälla för yrken som omfattas av ett separat direktiv om fastställande av avtal om medlemsstaternas ömsesidiga erkännande av examensbevis.
- 30 Det framgår dock av artikel 10.1 i direktiv 98/5 att en advokat som utövar verksamhet under sitt hemlands yrkestitel och som har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet under minst tre år i värdlandet inom värdlandets rätt inklusive unionsrätten, vid tillträde till advokatycket i värdlandet ska undantas från de villkor som anges i artikel 4.1 b i direktiv 89/48.
- 31 Dessutom kan även en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel och som har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet i ett värdland under minst tre år, men under en kortare tid inom värdlandets rätt, under de villkor som anges i

artikel 10.3 i direktiv 98/5 få rätt att verka under den yrkestitel som motsvarar yrket i det landet, utan att omfattas av villkoren i artikel 4.1 b i direktiv 89/48.

32 Även om en kvalificerad advokat från en annan medlemsstat, inom ramen för nämnda villkor för tillträde till utövandet av advokatycket under värdlandets yrkestitel, undantas från de villkor som anges i artikel 4.1 b i direktiv 89/48, kan det dock konstateras att direktiv 98/5 inte fråntar denne advokat möjligheten att få tillträde till advokatycket under värdlandets yrkestitel genom att åberopa direktiv 89/48, bland annat i det fall vederbörande ännu inte har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet i värdlandet under minst tre år. I likhet med vad som anges i skälen 2 och 3 i direktiv 98/5 framgår det uttryckligen av artikel 10.2 i nämnda direktiv att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel i ett värdland när som helst får ansöka om att hans [eller hennes] examensbevis ska erkännas enligt direktiv 89/48, så att han [eller hon] kan få tillträde till advokatycket i värdlandet och utöva det under den titel som yrket har i det landet.

33 I en sådan situation har en innehavare av ett ”examensbevis” i den mening som avses i artikel 1 a i direktiv 89/48, såsom Donat Cornelius Ebert, i enlighet med artikel 3 första stycket a i nämnda direktiv tillträde till det reglerade advokatycket i värdlandet. För yrken som kräver en exakt kunskap om landets lagstiftning och i vilka ständigt och i stor omfattning rådgivning och/eller bistånd rörande landets lagar ingår, utgör emellertid artikel 3 i direktiv 89/48, med tillämpning av artikel 4.1 b i direktivet, inte hinder för att värdlandet även kräver att den sökande ska genomgå ett lämplighetsprov. Denna medlemsstat måste emellertid först kontrollera om de kunskaper som den sökande har tillägnat sig genom sin yrkeserfarenhet är sådana att de helt eller delvis täcker den väsentliga skillnad som avses i det första stycket i den sistnämnda

bestämmelsen (se dom av den 22 december 2010 i mål C-118/09, Koller, REU 2010, s. I-13267, punkterna 38 och 39).

- 34 Härav följer att en advokat från en medlemsstat kan få tillträde till advokatycket i ett värdland där nämnda yrke är reglerat och utöva det under den titel som yrket har i värdlandet, antingen med stöd av direktiv 89/48 eller med stöd av artikel 10.1 och 10.3 i direktiv 98/5.
- 35 Den andra frågan ska således besvaras på följande sätt. Direktiven 89/48 och 98/5 kompletterar varandra genom att fastställa två möjligheter för advokater från medlemsstaterna att få tillträde till advokatycket i ett värdland under den statens yrkestitel.

Den första frågan

- 36 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida direktiven 89/48 och 98/5 utgör hinder för nationell lagstiftning som innebär att det krävs anslutning till en sådan sammanslutning som ett advokatsamfund för att utöva advokatycket under värdlandets advokattitel.
- 37 Av artikel 3 i direktiv 89/48 följer att en person, som innehar det examensbevis som krävs i en medlemsstat för att få tillträde till ett yrke, har rätt att få tillträde till samma yrke i ett värdland på samma villkor som dem som gäller för dess egna medborgare, med undantag för det villkor som avser innehav av ett examensbevis från värdlandet.

- 38 Det framgår även av artikel 6 i direktiv 89/48, jämförd med tionde skälet i samma direktiv, att en person som påbörjar ett reglerat yrke i ett värdland på grundval av ett erkännande av vederbörandes examensbevis, i den mening som avses i artikel 1 a i direktivet, måste rätta sig efter värdlandets yrkesregler, särskilt dem som gäller yrkesetik.
- 39 Det följer dessutom av artikel 6.1 i direktiv 98/5 att även en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel i ett värdland omfattas av samma yrkesmässiga och etiska regler som dem som gäller för de advokater som utövar verksamhet under den relevanta yrkestiteln i värdlandet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 december 2010 i mål C-225/09, Jakubowska, REU 2010, s. I-12329, punkt 57).
- 40 Därmed kan det konstateras att varken direktiv 89/48 eller direktiv 98/5 utgör hinder för att det på varje person som utövar advokatycket i en medlemsstat tillämpas nationella bestämmelser, bland annat dem som rör tillträdet till advokatycket, som motiveras av allmänintresset, såsom etiska regler och regler för organisation, tillsyn och ansvar, oberoende av om bestämmelserna finns i lag eller annan författning (se, för ett liknande resonemang, gällande direktiv 89/48, dom av den 30 november 1995 i mål C-55/94, Gebhard, REG 1995, s. I-4165, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 41 Det ankommer på den nationella domstolen att pröva om Budapesti Ügyvédi Kamara har tillämpat dessa bestämmelser i enlighet med unionens rättsregler, i synnerhet icke-diskrimineringsprincipen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 31 mars 1993 i mål C-19/92, Kraus, REG 1993, s. I-1663, punkt 32, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-167, domen i det ovannämnda målet Gebhard, punkt 37, och dom av den 11 juni 2009 i mål C-564/07, kommissionen mot Österrike, REG 2009, s. I-100*, punkt 31).

- 42 Den första frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt. Varken direktiv 89/48 eller direktiv 98/5 utgör hinder för nationell lagstiftning som innebär att det krävs anslutning till en sådan sammanslutning som ett advokatsamfund för att utöva advokatyrket under värdlandets advokattitel.

Rättegångskostnader

- 43 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) Varken rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/19/EG av den 14 maj 2001, eller Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles, utgör hinder för nationell lagstiftning som innebär att det krävs anslutning till en sådan sammanslutning som ett advokatsamfund för att utöva advokatyrket under värdlandets advokattitel.

- 2) **Direktiven 89/48 och 98/5 kompletterar varandra genom att fastställa två möjligheter för advokater från medlemsstaterna att få tillträde till advokatycket i en värdmedlemsstat under den statens yrkestitel.**

Underskrifter